

SFIR
Svenska Föreningen för Immaterialrätt

Till Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt
103 33 Stockholm

Betänkandet En ny lag om personnamn (SOU 2013:35)

Allmänt

Svenska Föreningen för Immaterialrätt (SFIR) har genom remiss den 27 juni 2013 inbjudits att avge yttrande över Namnlagskommitténs betänkande En ny lag om personnamn (SOU 2013:35). SFIR främjar intresset för och kunskapen om immaterialrätt, främst patenträtt, varumärkesrätt, mönsterrätt, växtförädlarrätt, namn- och firmarätt samt skydd mot otillbörlig konkurrens. Föreningen vill genom sin verksamhet bidra till en ändamålsenlig och enhetlig utveckling av lagstiftning och rättstillämpning på detta område, såväl i Sverige och de övriga nordiska länderna som på det vidare, internationella planet.

SFIR belyser i sitt svar endast sådant som faller inom föreningens direkta intresseområde. Ur det perspektivet efterlyser föreningen en analys av de känneteckensrättsliga aspekterna på skyddet för personnamn, som traditionellt har spelat en förhållandevis stor roll. SFIR uttalar således inte något allmänt om tillstyrkande eller avvisning av förslaget, utan begränsar sig till följande konstateranden och synpunkter, dels på skyddet för efternamn, dels fastställsetalan:

Särskilt skydd för efternamn

Namnlagskommittén föreslår att de nuvarande reglerna om särskilt skydd för egenartade efternamn (20-23 §§ namnlagen) ändras till ett särskilt skydd för efternamn (16-18 §§ förslaget till lag om personnamn).

I huvudsak innebär förslaget att rekvisitet ”egenartat efternamn” (dvs. efternamnet är ägnat att utmärka tillhörigheten till en viss släkt) tas bort. I stället blir den avgörande bedömningsgrunden huruvida tredje mans kommersiella användning av en firma/ett varumärke/ett annat kännetecken – som kan förväxlas med efternamnet – är till nackdel för den som enligt 13 § förslaget till lag om personnamn åtnjuter skydd för sitt efternamn. Samma skydd ska gälla mot tredje mans användning av ett konstnärsnamn eller liknande namn som kan förväxlas med efternamnet. I motiveringen anges att ”Det egentliga och enda berättigade motivet för det materiella namnskyddet är att den som har rätt till namnet kan lida skada av att någon annan använder sig av namnet” (SOU 2013:35 s. 410).

De efternamn som skyddas anges i 13 § förslaget till lag om personnamn. Förslaget innebär att det materiella namnskyddet kommer att avse bl.a. samtliga som lagligen bär ett efternamn (13 § första stycket 1). Det är alltså fråga om en – i principiell mening – utvidgning av den krets av personer som omfattas av skyddet, jämfört med den nuvarande kretsen av personer som kan sägas vara bärare av egenartade efternamn. I praktiken kan det förväntas att domstolarna även fortsättningsvis kommer att tillerkänna skydd endast för efternamn i sådana

SFIR
Svenska Föreningen för Immaterialrätt

situationer då tredje mans användning är till skada/nackdel för namnbäraren, vilket rimligen ligger närmare till hands ju mer särpräglad efternamnet är, dvs. inte om namnet är mycket vanligt (exempelvis Andersson). Det ska observeras att 13 § tredje stycket i förslaget utesluter skydd om ett efternamn lagligen bärs av 2 000 personer eller fler i Sverige. Därmed borde 16 § i förslaget – om det genomförs i denna del – utformas så att detta undantag tydliggörs. SFIR anser dock att bestämmelserna i 13 och 16 §§ i förslaget inte är tillräckligt underbyggda.

I betänkandet anges (under rubriken ”De allra vanligaste efternamnen behöver inget administrativt skydd”, SOU 2013:35 s. 381) att gränsen vid 2 000 bärare av efternamnet medför att det – beroende på stavningsvarianterna – skulle bli fritt att byta efternamn till t.ex. Bergkvist eller Bergqvist, men inte till Bergquist eller Bergkuist.

SFIR uppfattar inte att den godtyckliga gränsdragningen avseende maximalt 1 999 namnbärare är motiverad av något angivet särskilt skyddsintresse. Redan av detta skäl finns det anledning att ifrågasätta förslaget på denna punkt. Att dra gränsen vid ett absolut antal namnbärare kan också innebära märkliga praktiska konsekvenser. Detta kan illustreras exempelvis med att en talan om förbud mot användning av ett efternamn som bärs av 1 999 personer rimligen måste ogillas om ytterligare en person (ett nyfött barn) tillkommer efter det att talan väcks eftersom det vid domens meddelande finns 2 000 namnbärare. Liknande konsekvenser uppstår när någon söker godkännande för att byta till ett sådant efternamn.

Namnlagskommittén anger att genom att slopa namnlagens nuvarande krav på att ett efternamn kan vara skyddat bara om det är egenartat, åstadkoms en ökad rättslikhet med norsk och dansk lag på området (SOU 2013:35 s. 411). Enligt SFIR:s uppfattning är det inte ett särskilt tungt vägande skäl, särskilt eftersom antalet namnbärare (en gräns vid 2 000 eller fler) endast avser namnbärare i Sverige, inte samtliga nordiska länder.

Vidare finner SFIR Namnlagskommitténs uttalande om det förväntade rättsläget vara alltför långtgående. Kommittén uttalar följande (SOU 2013:35 s. 411): ”Det bör understrykas att någon saklig ändring av rättsläget inte är avsedd och heller inte är att förvänta, utom såtillvida att det inte längre ska gå att ogilla en talan om namnintrång redan på den grunden att namnet inte är egenartat.” Det framstår som märkligt att någon saklig ändring inte är avsedd, trots att lagförslaget i hög grad avviker från den regel – angående skydd för egenartade efternamn – som nu är gällande rätt.

Av särskild betydelse är att kommitténs förslag inte bygger något tydligt skyddsintresse av det slag som ligger till grund för skyddet för de egenartade namnen. Till skillnad från vad kommittén anfört anser föreningen att tillhörigheten till viss släkt utgör ett skyddsintresse mot vilket frågan om nackdel ska bedömas (jfr SOU 2013:35 s. 411). Med hänsyn till bl.a. det nu anförda saknas enligt föreningens mening en övertygande analys av vilka konsekvenser kommitténs förslag skulle få för det materiella skyddet för personnamn. Vidare saknas som inledningsvis ha påpekats en analys av de känneteckensrättsliga aspekterna på skyddet för personnamn.

SFIR anser att förslaget om en ny avgränsning av det materiella skyddet för efternamn inte bör genomföras. I stället bör det nuvarande skyddet för egenartade efternamn kvarstå. Det möjliggör att myndigheter och domstolar kan göra en mera nyanserad bedömning som beaktar

SFIR
Svenska Föreningen för Immaterialrätt

samtliga omständigheter i det aktuella fallet. I föreningens inställning ligger att det materiella skyddet också i fortsättningen ska omfatta obehörig användning i privata sammanhang.

SFIR vill samtidigt, liksom utredningen, framhålla att det finns skäl att liberalisera möjligheterna att byta till något av de efternamn som är mest vanliga i landet. Vilken avgränsning av det administrativa skyddet för efternamn som bör göras i detta hänseende bör enligt föreningens mening övervägas närmare.

SFIR har däremot ingen erinran mot förslaget att i den nya regeln exkludera ordet "lätt" framför orden "kan förväxlas"(vilket stadgas i nuvarande 20 § namnlagen).

Vidare önskar föreningen framhålla att oavsett hur skyddet för vissa efternamn utformas behöver registreringshindren avseende efternamn i 10 § första stycket 8 firmalagen respektive 2 kap. 10 § 2 varumärkeslagen ändras om Namnlagskommitténs förslag genomförs. Utformningen av dessa regler bör således anpassas, beroende av vilka kriterier för skydd för efternamn som regeringen kan välja att föreslå.

Fastställelseetalan

SFIR ställer sig positivt till förslaget att utmönstra den särskilda regeln om fastställelseetalan enligt nuvarande 22 § namnlagen. SFIR instämmer i Namnlagskommitténs bedömning om att motsvarande möjlighet återfinns enligt den allmänna talerätten enligt rättegångsbalken. Det gör en särreglering obehövlig.

Detta yttrande har beretts av SFIR:s känneteckensgrupp under ledning av Advokat Anders Kylhammar samt ordföranden i Marknadsdomstolen, Per Carlson. Det har diskuterats i föreningens styrelse den 25 november 2013 och expedieras av föreningens sekreterare advokat Erik Sandgren.

Marianne Levin
Prof. Jur. dr, fil. dr *h.c.*
Ordförande SFIR

Erik Sandgren
Advokat
sekreterare SFIR